

Sygn. akt VII U 3078/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 sierpnia 2019 roku

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Stachurska

Protokolant: sekr. sądowy Anna Bańcerowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 1 sierpnia 2019 roku w Warszawie

sprawy T. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania T. R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W.

z dnia 24 kwietnia 2019 roku, znak:(...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

T. R. w dniu 3 czerwca 2019r. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 24 kwietnia 2019 roku, znak: (...) dotyczącej rozliczenia emerytury i zobowiązującej do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w kwocie 5.067,36 zł.

Ubezpieczona zaskarżyła ww. decyzję w całości i wniosła o jej zmianę polegającą na uznaniu, że nie jest zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1 marca 2016r. do 31 grudnia 2016r. Organowi wydającemu ww. decyzję zarzuciła błędne ustalenie stanu faktycznego oraz naruszenie art. 138 i art. 127 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 22 lipca 1992r. w sprawie szczegółowych zasad zawieszania lub zmniejszania emerytury i renty. W ocenie ubezpieczonej we wniosku o przyznanie emerytury powiadomiła organ rentowy, że pozostaje w stosunku pracy, a następnie poinformowała o zatrudnieniu i osiągnięciu przychodów, składając wniosek o przeliczenie emerytury. W związku z powyższym zdaniem ZUS nie może żądać od niej zwrotu świadczenia za 2016r. (odwołanie z dnia 31 maja 2019r., k. 3-8 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., powołując argumentację, którą posłużył się w zaskarżonej decyzji. Organ rentowy wskazał, że w dniu 16 marca 2016r. ubezpieczona złożyła wniosek o emeryturę. We wniosku zaznaczyła, że po przyznaniu emerytury zamierza osiągać przychód w wysokości nie powodującej zawieszenia lub zmniejszenia emerytury. Później nie zawiadomiła organu rentowego o wysokości przychodu osiągniętego w roku 2016 (informacje takie organ rentowy uzyskał od płatnika składek), a już w decyzji o przyznaniu emerytury z dnia 7 kwietnia 2016r. została pouczone, że osoba, która nienależnie

pobrała świadczenia jest obowiązana do ich zwrotu oraz co należy rozumieć przez nienależnie pobrana świadczenia (pkt III), a także, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu albo świadczenie to ulega zmniejszeniu w razie osiągnięcia przychodu (pkt VII). Łączny przychód osiągnięty przez ubezpieczoną w okresie od 1 marca 2016r. do 31 grudnia 2016r. wyniósł 34.489,31 zł i przekroczył niższą kwotę graniczą ustaloną dla tego okresu, tj. 28.600,94 zł. o kwotę 5.888,37 zł. Przychód uzasadniał zmniejszenie świadczenia o kwotę maksymalnego zmniejszenia, tj. 5630,41 zł (od 1 marca 2016r. do 31 marca 2016r. - o 562,96 zł, od 1 kwietnia 2016r. do 31 grudnia 2016r. o 563,05 zł. x 9, tj. 5.067,45 zł). W okresie tym świadczenie było zmniejszone od kwotę 563,05 zł. Wobec tego ubezpieczona jest obowiązana do zwrotu kwoty 5.067,36 zł. Na tej podstawie organ rentowy uznał, że zaskarżona decyzja jest prawnie oraz faktycznie uzasadniona (odpowiedź na odwołanie z dnia 25 czerwca 2019r., k. 46 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

T. R., urodzona w dniu (...), w dniu 16 marca 2016r. złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. wniosek o emeryturę, w którym wskazała, że nadal pozostaje w stosunku pracy w Liceum Ogólnokształcącym im. Wojska Polskiego w N.. Do wniosku dołączyła informację o okresach składkowych i nieskładkowych oraz świadectwa pracy i zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu (wniosek z dnia 16 marca 2016r., k. 1 - 11 akt emerytalnych).

W dniu 23 marca 2016r. organ rentowy wydał decyzję znak: (...), odmawiającą przyznania emerytury, ponieważ na dzień złożenia wniosku ubezpieczona pozostawała nadal w zatrudnieniu (decyzja ZUS z dnia 23 marca 2016r., k. 33 akt emerytalnych).

Ubezpieczona w dniu 30 marca 2016r. złożyła w ZUS świadectwo pracy z dnia 29 marca 2016r. wystawione przez Liceum Ogólnokształcące im. Wojska Polskiego w N., potwierdzające jej okres zatrudnienia od dnia 1 września 2003r. do 29 marca 2016r. (protokół w sprawie złożenia dodatkowych dokumentów, świadectwo pracy z dnia 29 marca 2016r., k. 36 -37 akt emerytalnych).

Decyzją z dnia 7 kwietnia 2016r. ZUS przyznał ubezpieczonej emeryturę od 30 marca 2016r., tj. od następnego dnia po ustaniu zatrudnienia. Przedmiotowa decyzja zawierała stosowne pouczenia, że osoba, która nienależnie pobrała świadczenia jest obowiązana do ich zwrotu oraz co należy rozumieć przez nienależnie pobrane świadczenia (pkt III), a także, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu albo świadczenie to ulega zmniejszeniu w razie osiągnięcia przychodu (pkt VII) (decyzja ZUS z dnia 7 kwietnia 2016r., k. 41 akt emerytalnych).

W dniu 20 października 2016r. T. R. złożyła w ZUS oświadczenie o osiągnięciu przychodu z tytułu pracy wykonywanej w ramach stosunku pracy powodującej zmniejszenie świadczenia (oświadczenie z dnia 20 października 2016r., nieponumerowane karty akt emerytalnych).

Decyzją z dnia 28 października 2016r. ZUS dokonał przeliczenia emerytury ubezpieczonej od dnia 1 grudnia 2016r. zmniejszając ją o kwotę maksymalnego zmniejszenia z powodu osiągnięcia przychodu powyżej 70 % przeciętnego wynagrodzenia, tj. o 563,05 zł (decyzja ZUS z dnia 28 października 2016r., nieponumerowane karty akt emerytalnych). Ubezpieczona w dniu 11 stycznia 2017r. złożyła do organu rentowego wniosek o ponowne ustalenie wysokości świadczenia emerytalno – rentowego. Do wniosku dołączyła świadectwo pracy z dnia 24 czerwca 2016r. oraz zaświadczenie, w którego wynikało, że jest nadal zatrudniona w Liceum Ogólnokształcące im. Wojska Polskiego w N. (wniosek z dnia 11 stycznia 2017r., świadectwo pracy z dnia 24 czerwca 2016r., zaświadczenie z dnia 9 stycznia 2017r., nieponumerowane karty akt emerytalnych).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. decyzją z dnia 26 stycznia 2017r. dokonał przeliczenia wysokości emerytury ubezpieczonej od dnia 1 stycznia 2017r., tj. od miesiąca w którym zgłoszono wniosek (decyzja ZUS z dnia 26 stycznia 2017r., nieponumerowane karty akt emerytalnych).

W dniu 27 lutego 2017r. płatnik składek Liceum Ogólnokształcące im. Wojska Polskiego w N. wystawił zaświadczenie o wynagrodzeniach stanowiących podstawę naliczenia składek na ubezpieczenia społeczne T. R. w okresie od września 2016r. do grudnia 2016r. i przesłał je do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Organ rentowy wystąpił do płatnika

składek o nadesłanie zaświadczenia o wysokości przychodów ubezpieczonej uzyskanych w okresie rozliczeniowym trwającym od dnia 1 marca 2016r. do 31 grudnia 2016r. (zaświadczenie o wynagrodzeniach T. R. z dnia 27 lutego 2017r., pismo ZUS z dnia 12 maja 2017r., nieponumerowane karty akt emerytalnych).

Płatnik składek w dniu 6 czerwca 2017r. wystawił zaświadczenie o wynagrodzeniach stanowiących podstawę naliczenia składek na ubezpieczenia społeczne T. R. w okresie od 1 kwietnia 2016r. do 31 grudnia 2016r. Został wezwany przez ZUS do nadesłania zaświadczenia za miesiąc marzec 2016r., co uczynił w dniu 5 lipca 2017r. Z zaświadczenia tego wynikały jednak rozbieżności pomiędzy dochodem wykazanym w zaświadczeniu, a tym znajdującym się na koncie ubezpieczonej. Wobec tego ZUS wezwał do wyjaśnienia tych rozbieżności. W odpowiedzi na powyższe wezwanie w piśmie z dnia 23 października 2017r. Starostwo Powiatowe w N. wyjaśniło, że została wykazana błędna kwota przychodu T. R. za marzec 2016r. Prawidłowa kwota to 5.037,25 zł. (zaświadczenie o wynagrodzeniu z dnia 6 czerwca 2017r., zaświadczenie z dnia 30 czerwca 2017r., pismo z dnia 23 października 2017r. pisma ZUS z dnia 16 czerwca 2017r., z dnia 26 lipca 2017r. i z dnia 13 września 2017r., nieponumerowane karty akt emerytalnych).

Decyzją z dnia 24 kwietnia 2019r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. dokonał rozliczenia emerytury ubezpieczonej w związku z przychodem osiągniętym w okresie od 1 marca 2016r. do 31 grudnia 2016r. Organ rentowy ustalił, że łączny przychód uzyskany przez T. R. w tym okresie wyniósł 34.489,31 zł i przekroczył niższą kwotę graniczną ustaloną dla tego okresu, tj. 28.600,94 zł, łącznie o kwotę 5.888,37 zł oraz uzasadniał zmniejszenie świadczenia o kwotę maksymalnego zmniejszenia, tj. 5.630,41 zł (od 1 marca 2016r. do 31 marca 2016r. - o 562,96 zł, od 1 kwietnia 2016r. do 31 grudnia 2016r. o 563,05 zł. x 9, tj. 5.067,45 zł). Po dokonaniu rozliczenia za ww. okres organ rentowy ustalił, że ostatecznie ubezpieczona pobrała nienależne świadczenie w kwocie 5.067,36 zł i do zwrotu takiej kwoty ją zobowiązał (decyzja ZUS z dnia 24 kwietnia 2019 roku, znak: (...), nieponumerowane karty akt emerytalnych).

Powyższy stan faktyczny, Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy oraz w aktach emerytalnych ubezpieczonej. Zdaniem Sądu powołane dokumenty, w zakresie w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia są wiarygodne, wzajemnie się uzupełniają i tworzą spójny stan faktyczny. Nie były one przez strony kwestionowane w zakresie ich autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy, a zatem okoliczności wynikające z treści tych dokumentów należało uznać za bezsporne i mające wysoki walor dowodowy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie T. R. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. z dnia 24 kwietnia 2019 roku, znak: (...) podlegało oddaleniu.

Oceniając zasadność odwołania Sąd miał na względzie brzmienie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2018r., poz. 1270 ze zm.), zwanej dalej ustawą emerytalną. Wskazuje on, że osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu (ust. 1). Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania, jak również świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia (ust. 2). Stosownie do treści art. 138 ust. 4 ustawy emerytalnej nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust. 5. Z kolei kluczowy w przedmiotowej sprawie ust. 5 ww. przepisu stanowi, że kwoty nienależnie pobranych świadczeń w związku z osiągnięciem przychodów, o których mowa w art. 104 ust. 1, podlegają zwrotowi za okres nie dłuższy niż 1 rok kalendarzowy poprzedzający rok, w którym wydano decyzję o rozliczeniu świadczenia, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie powiadomiła organ rentowy o osiągnięciu przychodu, w pozostałych zaś przypadkach - za okres nie dłuższy niż 3 lata kalendarzowe poprzedzające rok wydania tej decyzji. Nawiązuje on do sytuacji zawieszenia

bądź zmniejszenia emerytury lub renty w razie osiągnięcia przychodów, o których mowa w art. 104 ust. 1. W tych przypadkach kwoty nienależnie pobranych świadczeń podlegają zwrotowi za okres nie dłuższy niż 3 lata kalendarzowe poprzedzające rok wydania decyzji o rozliczeniu świadczenia. Okres objęty żądaniem zwrotu zostanie przy tym ograniczony do jednego roku kalendarzowego poprzedzającego rok wydania decyzji o rozliczeniu świadczenia, jeżeli osoba pobierająca świadczenie powiadomiła organ rentowy o osiągnięciu przychodu, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane. Nie zachodzi wówczas zwolnienie z obowiązku zwrotu, lecz jedynie dalsze jego ograniczenie - do okresu 1 roku kalendarzowego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2003r., II UK 13/03, OSNPUSiSP 2004, nr 12, poz. 215).

Kwestią różnicującą regulację zawartą w omawianym art. 138 ust. 5 ustawy emerytalnej w stosunku do tej z art. 138 ust. 4 jest sposób liczenia okresów, za które świadczenia nienależnie pobrane podlegają zwrotowi. Wymienione w nim okresy 1 roku kalendarzowego oraz 3 lat kalendarzowych mają bowiem poprzedzać rok, w którym wydano decyzję o rozliczeniu świadczenia. Chodzi zatem o okresy 1 roku kalendarzowego oraz 3 lata kalendarzowych, do których nie zalicza się roku, w którym została wydana wspomniana decyzja o rozliczeniu świadczenia.

W rozpoznawanej sprawie przedmiotem sporu było, czy ubezpieczona została pouczona o treści art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy i co za tym idzie, czy była zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń w łącznej kwocie 5.067,36 zł za okres od dnia od 1 marca 2016r. do 31 grudnia 2016r. Przedmiot sporu sprowadzał się także do oceny, czy ubezpieczona, jako osoba pobierająca świadczenie, zawiadomiła organ wypłacający świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w razie osiągnięcia przychodu, przekraczającego graniczną kwotę przychodu dla 2016r., ustaloną zgodnie z Komunikatem Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 listopada 2016r.

Wyniki przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego w sposób nie budzący żadnych wątpliwości interpretacyjnych potwierdziły, że ubezpieczona została należycie pouczona o zawieszeniu prawa do świadczenia rentowego lub jego części w razie osiągnięcia przychodu, przekraczającego kwotę 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa GUS, a także o tym, że w przypadku osiągnięcia przez osobę uprawnioną do świadczenia przychodu w kwocie przekraczającej miesięcznie 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy ostatnio ogłoszonego przez Prezesa GUS, nie wyższej niż 130% tego wynagrodzenia, emerytura lub renta podlega zmniejszeniu o kwotę przekroczenia, nie większą niż kwota maksymalnego zmniejszenia.

Wskazać również należy, że ubezpieczona – choć twierdziła inaczej - nie zawiadomiła organu wypłacającego świadczenia o wysokości przychodów w rozumieniu wyżej cytowanych przepisów. Art. 138 ust. 5 ustawy emerytalnej wskazuje na powiadomienie o osiągnięciu przychodu, przy czym chodzi nie tylko o uprzednie powiadomienie, że będzie się przychody osiągało, ale także o powiadomienie o osiągnięciu przychodów powodujących zawieszenie czy zmniejszenie świadczeń oraz od osiągniętym przychodzie w roku kalendarzowym. Ubezpieczona niewątpliwie w dniu 20 października 2016r. złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych oświadczenie o osiągnięciu przychodu powodującego zmniejszenie świadczenia, jednakże po pierwsze, dokonała tego zbyt późno, po drugie, w ocenie Sądu nie było to wystarczającym zawiadomieniem organu rentowego, w świetle obowiązków, jakie ma emeryt w rozumieniu art. 127 ustawy emerytalnej. Co prawda wysokość przychodów osiągniętych przez ubezpieczoną w 2016r. wskazał organowi rentowemu pracodawca ubezpieczonej, ale i to nie jest wystarczające. Jak wynika z orzecznictwa wyraz „powiadomiła” użyty w art. 138 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wskazuje na czynne działanie ze strony osoby pobierającej świadczenie, wyraźnie ukierunkowane na uświadomienie organowi rentowemu zajścia określonych okoliczności. Bezwzględnym warunkiem jest więc to, aby źródłem tej informacji była osoba pobierająca świadczenie (ewentualnie jej pełnomocnik lub inny przedstawiciel prawny). Jeżeli bowiem organ rentowy uzyska informację o zajściu okoliczności z art. 138 ust. 5 od innej osoby, podmiotu (np. pracodawcy) będzie to stanowić "pozostały wypadek" w rozumieniu art. 138 ust. 5 in fine. Ciężar dowodowy faktu zawiadomienia organu rentowego spoczywa na osobie pobierającej świadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2009r. II UK 204/08). Dodatkowo wspomnieć należy, że znaczenie pojęcia "powiadomienia organu rentowego o osiągnięciu przychodu" należy interpretować w zestawieniu ze wspomnianym art. 127 ust. 1 ustawy emerytalnej

oraz przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 22 lipca 1992r. w sprawie szczegółowych zasad zawieszania lub zmniejszania emerytury i renty (Dz. U. z 1992r., Nr 58, poz. 290) obowiązującego z mocy art. 194 ustawy emerytalnej. Z brzmienia art. 127 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS wynika, że emeryt lub rencista jest zobowiązany zawiadomić organ rentowy o podjęciu działalności, o której mowa w art. 1-4 i o wysokości osiąganego z tego tytułu przychodu, a po upływie roku kalendarzowego - o wysokości tego przychodu uzyskanego w poprzednim roku kalendarzowym. Powołane wyżej rozporządzenie precyzuje obowiązki emerytów i rencistów oraz organu rentowego. Ubezpieczona o tych obowiązkach została powiadomiona, co wprost wynika z pkt IX pouczenia zamieszczonego w decyzji z dnia 13 kwietnia 2016 roku o przyznaniu emerytury. W tym punkcie ZUS pouczył ubezpieczoną, o czym konkretnie powinna informować i jest nie to tylko obowiązek informowania o przychodzie, ale także o jego wysokości oraz o łącznej kwocie przychodu osiągniętego w roku kalendarzowym i w poszczególnych miesiącach, co należy uczynić do końca lutego następnego roku (k. 49 akt emerytalnych).

W rozpatrywanej sprawie ubezpieczona sama bądź jej pełnomocnik lub inny przedstawiciel prawny nie powiadomili Zakładu o tym, jakie przychody w 2016 roku osiągnęła ubezpieczona. Ten element, z którym związane jest nie tyle zwolnienie z obowiązku zwrotu, ale okres, za który organ rentowy może takiego zwrotu żądać (za 1 rok lub za 3 lata) nie zaistniał w rozważanym przypadku. Mogła być zatem wydana przez ZUS decyzja wzywająca do zwrotu świadczeń za okres 3 lat poprzedzających rok, w którym została wydana decyzja, a zatem także za 2016r.

Jednocześnie Sąd stwierdził, że organ rentowy nie naruszył art. 138 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zakresie dotyczącym prawidłowości pouczenia ubezpieczonej o zasadach zawieszania i zmniejszania świadczeń emerytalno - rentowych w związku z osiąganiem przychodu. Wykładnia tego przepisu była wielokrotnie przedmiotem orzecznictwa sądowego, czego przykładami mogą być wyroki z 20 sierpnia 2003r. (II UK 13/03, OSNP 2004 nr 12, poz. 215), z dnia 11 stycznia 2005r. (I UK 136/04, OSNP 2005 nr 16, poz. 252), z dnia 28 czerwca 2005r. (III UK 63/05, niepublikowany) oraz z 14 marca 2006r. (I UK 161/05, OSNP 2007 nr 5-6, poz. 8). W tezie ostatniego z wymienionych wyroków Sąd Najwyższy trafnie wyraził pogląd, że pouczenie o okolicznościach, których wystąpienie powoduje brak prawa do świadczenia (art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) może polegać na przytoczeniu przepisów określających te okoliczności, ale musi być na tyle zrozumiałe, aby ubezpieczony mógł je odnieść do własnej sytuacji. Sąd Najwyższy wyjaśnił również, że z powyższego przepisu wynika jednoznacznie, iż warunkiem uznania świadczenia za nienależne, jest pouczenie o okolicznościach, których wystąpienie w czasie pobierania świadczenia, powoduje utratę prawa do świadczeń. Nie chodzi tu zatem o pouczenie "o braku prawa do ich pobierania", jak stanowi powołany wyżej przepis, albowiem dyspozycja tego przepisu byłaby w istocie trudna do zrealizowania, gdyby opierać się jedynie na jego wykładni językowej. Według takiej interpretacji organ rentowy byłby obowiązany każdorazowo do ustalania z urzędu, czy ubezpieczony ma prawo do pobierania świadczeń i pouczenia, że ubezpieczony utracił to prawo. Tymczasem chodzi tu o klasyczne pouczenie, w którym organ rentowy informuje ubezpieczonego, że utraci prawo do świadczenia, gdy wystąpią okoliczności, które zgodnie z przepisami prawa spowodują utratę tego prawa. Pouczenie o okolicznościach, których wystąpienie spowoduje brak prawa do świadczeń, nie może przy tym odnosić się indywidualnie do pobierającego świadczenie, gdyż nie da się przewidzieć, które z okoliczności przewidzianych w licznych przepisach wystąpią u konkretnego świadczeniobiorcy. W takim sensie wystarczające jest przytoczenie przepisów określających te okoliczności. Jednakże pouczenie musi być na tyle zrozumiałe, aby pobierający świadczenie mógł je odnieść do własnej sytuacji. Ponieważ pouczenie dotyczy zmian w stanie faktycznym i prawnym w stosunku do stanu istniejącego w dacie przyznania świadczenia, pobierający świadczenie musi mieć możliwość skonfrontowania zmian, jakie zaszły w jego przypadku, z treścią pouczenia. Pouczenie - zgodnie z intuicją językową - zawiera element wyjaśnienia, jednakże nie można pouczeniu przypisywać cech uzasadnienia (prawnego i faktycznego) decyzji, w którym organ rentowy dokonuje wykładni stosownych przepisów. Celem pouczenia, o którym mowa, nie jest więc wyczerpujące wyjaśnienie sytuacji prawnej i faktycznej ubezpieczonego, lecz pouczenie o konsekwencjach prawnych niezastosowania się emeryta do dyspozycji normy prawnej.

Podzielając przedstawione stanowisko, Sąd Okręgowy przyjął, że ubezpieczona była prawidłowo pouczona, skoro doręczone jej decyzje organu rentowego zawierały szczegółowe informacje o wszystkich skutkach osiągania przychodu oraz o obowiązku i terminie informowania organu rentowego o osiąganiu owego przychodu. Wymieniały również

wszystkie warunki, które decydowały o przewidzianym w art. 104 zawieszaniu i zmniejszaniu świadczenia w przypadku osiągnięcia przychodu w kwocie przekraczającej jego wysokość graniczną. Co więcej, informowały one ubezpieczoną o konsekwencjach pobrania nienależnego świadczenia oraz dodatkowo zobowiązywały ją, zgodnie z wymogami wynikającymi z przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 22 lipca 1992r. w sprawie szczegółowych zasad zawieszania lub zmniejszania emerytury i renty, do powiadamiania ZUS o wszelkich okolicznościach mających wpływ na prawo i wysokość świadczeń. Powinny być zatem zrozumiałe dla wszystkich jego adresatów, charakteryzujących się przeciętną przezornością, a więc i dla ubezpieczonej, będącej osobą legitymującą się wyższym wykształceniem. W tych warunkach emerytura pobrana przez ubezpieczoną w 2016r. musiała zostać uznana za świadczenie nienależnie pobrane w rozumieniu art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy z 17 grudnia 1998r., podlegające zwrotowi na podstawie ust. 5 tego przepisu.

Ponadto kwota, którą ZUS ustalił, jako podlegającą zwrotowi, została wyliczona w sposób prawidłowy. W tym miejscu przypomnieć należy, że stosownie do treści art. 104 ust. 1 ustawy emerytalnej, prawo do emerytury lub renty ulega zawieszeniu lub świadczenia te ulegają zmniejszeniu w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 2 oraz z tytułu służby wymienionej w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 6 ustawy. W myśl art. 104 ust. 2 i 6 ustawy, za działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 1, uważa się zatrudnienie, służbę lub inną pracę zarobkową albo prowadzenie pozarolniczej działalności, z uwzględnieniem ust. 3. Za przychód, o którym mowa w ust. 1, uważa się również kwoty pobranych zasiłków: chorobowego, macierzyńskiego i opiekuńczego oraz wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, wypłacanego na podstawie przepisów Kodeksu pracy i kwoty świadczenia rehabilitacyjnego i wyrównawczego, zasiłku wyrównawczego i dodatku wyrównawczego. W świetle art. 104 ust. 4 ustawy, przepisy 1, 1a i 2 stosuje się również do osób wyłączonych z obowiązku ubezpieczenia społecznego z tytułu ustalenia prawa do emerytury i renty lub wykonujących działalność niepodlegającą obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu z uwagi na podleganie temu obowiązkowi z innego tytułu.

Zastosowanie znajdują również przepisy wspomnianego wcześniej rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 1992r. w sprawie szczegółowych zasad zawieszania lub zmniejszania emerytury i renty (Dz. U. z 1992r. Nr 58, poz. 290 ze zm.). Zgodnie z § 7 ust. 1 tego rozporządzenia organ rentowy ustala łączną kwotę dochodu osiągniętego przez emeryta lub rencistę w okresie ubiegłego roku kalendarzowego i porównuje go z sumą kwot obliczonych od kwoty bazowej dla kolejnych miesięcy tego roku kalendarzowego:

- 1) wskaźnikiem 60%, zwaną dalej „niższą kwotą graniczną dochodu”,
- 2) wskaźnikiem 120%, zwaną dalej "wyższą kwotą graniczną dochodu".

Stosownie zaś do treści § 8 ust. 2 rozporządzenia, jeżeli łączna kwota dochodu osiągniętego przez emeryta lub rencistę w okresie ubiegłego roku kalendarzowego przekroczyła niższą kwotę graniczną, organ rentowy ustala:

1. że dochód osiągnięty przez emeryta lub rencistę uzasadniał:

- a) zmniejszenie świadczeń wypłaconych za okres ubiegłego roku kalendarzowego, jeżeli dochód nie przekroczył wyższej kwoty granicznej dochodu;
- b) zawieszenie świadczeń wypłaconych za okres ubiegłego roku kalendarzowego, jeżeli dochód przekroczył wyższą kwotę graniczną dochodu;

2. kwotę różnicy między należną a wypłaconą kwotą świadczeń, która podlega zwrotowi.

Zgodnie z Komunikatem Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 listopada 2016r. w sprawie granicznych kwot przychodu dla 2016r. stosowanych przy zawieszaniu albo zmniejszaniu emerytur i rent na podstawie art. 104 ust. 10 pkt 2 ustawy ogłoszone zostały kwoty graniczne przychodu dla 2016r. wynoszące odpowiednio:

1) 34.054,40 zł - co stanowi sumę kwot przychodu odpowiadających 70% przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń w wysokości:

- 2.726,80 zł - od 1 stycznia 2016r. do 29 lutego 2016r.,
- 2.846,90 zł - od 1 marca 2016r. do 31 maja 2016r.,
- 2.927,10 zł - od 1 czerwca 2016r. do 31 sierpnia 2016r.,
- 2.813,40 zł - od 1 września 2016r. do 30 listopada 2016r.,
- 2.838,60 zł - od 1 grudnia 2016r. do 31 grudnia 2016r.;

2) 63.243,30 zł - co stanowi sumę kwot przychodu odpowiadających 130% przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń w wysokości:

- 5.064,00 zł - od 1 stycznia 2016r. do 29 lutego 2016r.,
- 5.287,10 zł - od 1 marca 2016r. do 31 maja 2016r.,
- 5.436,00 zł - od 1 czerwca 2016r. do 31 sierpnia 2016r.,
- 5.224,80 zł - od 1 września 2016r. do 30 listopada 2016r.,
- 5.271,60 zł - od 1 grudnia 2016r. do 31 grudnia 2016r.

W przedmiotowej sprawie łączna kwota przychodu T. R. w okresie od marca do grudnia 2016r. to 34.489,31 zł, zaś suma kwot przychodu odpowiadających 70% przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń za ten sam okres (od marca do grudnia) to 28.600,80 zł. Ubezpieczona kwotą tę przekroczyła o 5.888,51 zł, a więc świadczenie podlegało zmniejszeniu o kwotę maksymalną, a więc 5.630,41 zł przy czym ZUS dokonał już zmniejszenia o kwotę 563,05 zł za grudzień 2016r. (decyzja z 28 października 2016r.) i do zwrotu pozostała kwota 5.067,36 zł.

Podsumowując, w niniejszej sprawie brak jest podstaw dla podważenia okoliczności, że ubezpieczona pobrała nienależne świadczenia. Zdaniem Sądu, pouczenia zawarte w decyzjach doręczanych ubezpieczonej są jasne i zrozumiałe, albowiem wskazują wyraźnie na zawieszenie prawa do świadczenia rentowego lub jego części w razie osiągnięcia przychodu, przekraczającego kwotę 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa GUS, a także na to, że w przypadku osiągnięcia przez osobę uprawnioną do świadczenia przychodu w kwocie przekraczającej miesięcznie 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy ostatnio ogłoszonego przez Prezesa GUS, nie wyższej niż 130% tego wynagrodzenia, emerytura lub renta podlega zmniejszeniu o kwotę przekroczenia, nie większą niż kwota maksymalnego zmniejszenia. Należy także podkreślić, że wymóg pouczenia ma charakter formalny. Oznacza to, że osoba, której umożliwiono zapoznanie się ze stosowną informacją (pouczeniem), nie może zasłaniać się okolicznością faktycznego braku zapoznania się z tą informacją. N. pouczeń znajdujących się na odwrotnych stronach decyzji ZUS obciąża świadczeniobiorcę. Jednocześnie z treści ww. pouczeń wyraźnie wynika, że to na ubezpieczonej spoczywał obowiązek powiadomienia organu rentowego o osiągnięciu określonego przychodu w danym roku rozliczeniowym i jego wysokości. Zawiadomienie organu rentowego o osiągnięciu przychodu ma bowiem niebagatelne znaczenie z uwagi na to, że nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych za okres dłuższy niż ostatnie 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane.

W przedmiotowej sprawie nie zaistniała sytuacja, która zwalniałaby ubezpieczoną z obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia czy też skutkowania ograniczeniem okresu, za który takiego zwrotu można się domagać, zatem

zaskarżona decyzja jest prawidłowa. Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art.477¹⁴ § 1 k.p.c. oraz powołanych powyżej przepisów, oddalił odwołanie T. R. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W. z dnia 24 kwietnia 2019r.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć ubezpieczonej.